ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

№2(1)
2026

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 342 sahifa,
2-fevral, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:
Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),dotsent
Doniyorov S. M. –"Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ
Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:
Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:
• Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
• Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)
Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):
• Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
• Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'quvchilarni intellektual rivojlantirishning psixologik omillari 22
Ashurov Ramzidin Ramazonovich

Maktabgacha ta'limda bolaning kitobxonlik madaniyatini shakllantirishda oila bilan ishlashning nazariy asoslari 27
Jumanova Fatima Uralovna, Allaberganova Munisa Begimboy qizi

Maktabgacha ta'lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanishning metodologik asoslari 32
Jo'rayeva Nargiza Tairovna, Bekbergenova Yulduz Tanirbergen qizi

Faoliyatli yondashuv asosida maktabgacha 6-7 yoshli bolalarda nutqiy ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi 35
Ziyodullayeva Mohirabonu Ikromjon qizi

Davlat ta'lim muassasalarida manfaatlar to'qnashuvini boshqarishning tashkiliy-huquqiy mexanizmlari 39
Xaybatullaeva Sojidaxon Ziynatullayevna

Umumta'lim maktablarida jismoniy tarbiya darslarining samaradorligini oshirishda integratsion yondashuv 42
Kamolitdinov Mirzohid

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mantiqiy tafakkurini rivojlantirishda interfaol metodlarning samaradorligi 45
Kamolitdinova Dilnoza Axmadilaxanovna

Bo'lajak tarbiyachilarda kreativ faollikni rivojlantirish mexanizmlari 48
Nurjanova Rayxan Urazbaevna

Sinf biologiya fanini o'qitishda TIMSS topshiriqlardan foydalanish metodikasi va baholash mezonlari 52
Xaitboyeva Dilorom Rustam qizi

Qandli diabet tashxisli bemorlarda shaxs tuzilmasining emotsional komponentlari 56
Sadikova Umida Botirovna

Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda pedagogik diagnostikani amalga oshirishning natijaviyligi 60
Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna, Qodirova Shaxnoza Saidazim qizi

Kasbiy imij shakllanishida psixologik jihatlarning tafovutlari 64
Aminova Dilnoza Orifjonovna

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining jamoa bilan ishlash jarayonida yetakchilik kompetensiyalarini rivojlantirish 69
Abdiyeva Fazilat Fayzulla qizi

Kichik maktab yoshidagi bolalar shaxsi rivojlanishida psixologik moslashuvning tipik xususiyatlari 73
Mirsaitova Guzal Baxodirovna

Oliy ta'lim tizimida variativ modellashtirish asosida talabalarning kreativ faoliyatini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarining qo'llanilishi 76
Quvvatova Mohira Hikmatillayevna

Interfaol treninglar orqali o'qituvchilarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish tajribasi 79
Abdiyeva Shodiyona Yodgor qizi

Maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy qadriyatlar asosida axloqiy tarbiyani shakllantirishning ahamiyati 82
Zulayxo Nazarova, Qarshiboyeva Muxlisa Ismatullo qizi

Ijodiy qobiliyatni o'stirishda pedagogik mahorat va innovatsion metodlar 85
Mutallibova Odinaxon Mirzaolimjon qizi

Umumiy o'rta ta'lim maktablarida olimpiadalarga tayyorlashda masalalar yechish texnologiyasi 11-sinf misolida 89
Aslonov Xayrullo Shukrullo o'g'li

Bokschi qizlarni texnika taktikasini takomillashtirish 94
Axmedov Latifjon G'ayrat o'g'li

Ixtisoslashtirilgan terminologiyaning asosiy lingvistik xususiyatlari 99
Axmedova Dilnoza Anvarovna

Interfaol metodlar orqali zamonaviy darslarni tashkil etishning o'ziga xos tendensiyalari 102
Bakirov Otabek Bo'ranovich

Boshqaruv psixologiyasi terminlarini tarjima qilishning metodologik muammolari 106
D. J. Norboyeva

Raqamli transformatsiya sharoitida oliy ta'lim muassasalari talabalari ruhiyatiga virtual muhitning salbiy ta'siri 110
Giyosov Ulug'bek Eshpulatovich, Turayeva Nigora Husniddin qizi

Hamshiralik ishida raqamli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi 113
Rasulova Gulmira, Amonova Dildora, Abdurahmonov Aziz, Hakimova X. X.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kognitiv qobiliyatlarni shakllantirishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar 117
Jumayev Xushboq Soatmumin o'g'li

Principles of Organising Autonomous Learning 121
Khazratova Zukhra Mamaraimovna

Najot – ta'limda, najot-tarbiyada 124
Mo'minova Manzura Mamasodiqjonovna

Educational Potential of Museum Pedagogy and Criteria for its Application in Developing Historical Thinking of Pre-Service History Teachers 127
Niyozov Javlonbek

Landshaft dizayni vostasida bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilarining estetik va kreativ ko'nikmalarini rivojlantirish 131
Radjapova Zuxra Tirkashevna

Abdulla Avloniy pedagogik merosida shaxs psixologiyasi masalalari 134
S. O. Mamarasulov, D. A. Egamberdiyeva

TBL metodini qo'llash orqali o'quvchilarning madaniyati va ijtimoiy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish 138
Sodikova Oyshakhon Muxammadsodik

Pedagogik innovatsiyalarni boshqarishning nazariy-metodologik asoslari 142
Solihova Barno Sodiq qizi

Boshlang'ich ta'lim magistratura talabalarining ijodiy faolligini rivojlantirish shart-sharoitlari 146
Yarmatov Shermo'min Rahmatovich

Формирование готовности родителей детей старшего дошкольного возраста к выполнению воспитательной функции в семье 149
Атаджанова Сохиба Талиповна

Redjio pedagogik yondashuv asosida maktabgacha katta yoshdagi bolalarda mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish pedagogik muammo sifatida 152
Djamilova Nargiza Nuritdinovna, Otahonova Marjona

Talabalarda algoritmik kompetentlikni rivojlantirishning sun'iy intellekt va Big Data Analytics asosida o'quv faoliyatini real vaqt rejimida kuzatuvchi va boshqaruvchi konseptual modelni takomillashtirish 155
Kayumova Nazokat Rashitovna

Raqamli ta'lim muhitida chet tili o'qituvchilari va talabalar o'rtasidagi interaktsiyaning pedagogik samaradorligi va innovatsion mexanizmlari 163
Eshonqulova Umida Xolmirzayevna

MTTlarda nutqni rivojlantirishga doir mashg'ulotlarda interfaol usullardan foydalanish texnologiyasi 168
To'laboyeva Iqbolaxon Olimjonovna

Ta'lim jarayonidagi konfliktlar 173
Abulova Mohigul Komiljonzoda

Talabalarning bolalarda ijtimoiy moslashuvni shakllantirishga kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish 176
Inomova Mahliyo Yusuf qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Shaxs tuzilmasida ma'naviy intellekt: nazariy-metodologik tahlil va psixologik interpretatsiya 179
Mirxoliqova Charos Xabibullaevna

18-20 yoshli belbog'li kurashchilarning musobaqa oldi jismoniy tayyorgarliklari 183
Muzafarov Muxammadali Maxsudovich

Talabalarda mustaqil ta'lim topshiriqlaridan foydalanib kasbiy madaniyatini rivojlantirishga zamonaviy yondashuvlar (boshlang'ich ta'limda tarbiya fani misolida) 187
Yadgarova Surayyo

Maktab o'quvchilariga pedagogik ta'sir ko'rsatishda o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish 190
Yo'ldoshova Shahlo Shukurullo qizi

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini ma'naviy-ma'rifiy faoliyatga tayyorgarligini rivojlantirishning nazariy tahlili 194
Yusupova Sanobar Odil qizi

Типология научного текста: от жанровой классификации к дискурсивной модели 197
Бахтияр Катибжанович Саттаров

Взаимодействие педагога и семьи в профилактике и преодалении стресса у детей дошкольного возраста.. 201
Г. С. Алиходжаева, Х. Рахимова

Условия эффективности инклюзивного образования.. 206
Г. С. Алиходжаева, Л. О. Бекмуродова

Педагогическая готовность к обучению в школе детей билингов 211
Г. С. Алиходжаева, Н. А. Ганиева

Педагогические условия формирования эмоционального интеллекта у дошкольников 216
Джалилова Феруза Намазовна

Milliy meros va musiqiy madaniyatning yosh avlod tarbiyasidagi o'rni 219
Zuhriddin Azizov

Госпитальная школа как пространство поддержки и развития ребёнка (на примере госпитальной школы при детской клиники Синсиннати, США) 222
Муминов Р. Р., Хакимова Н. Х., Набиева Г. Г.

Интерактивные формы работы в процессе профориентации детей дошкольного возраста 227
Н. Т. Жураева, С. М. Ахмеджанова

Samarali hamkorlikdagi faoliyatga tayyorlashga oid yondashuvlar 231
Hojiyeva Zulfiya O'ktamovna

Поэтапное вовлечение детей с расстройствами аутистического спектра в дошкольное инклюзивное образование: комплексный анализ научно-теоретических и практических подходов.. 234
Сабина Рагимова Ровшан кызы, Айсель Масимова Арастун кызы

Umumta'lim maktablarida fizika fanini o'qitish metodikasini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishni boshqarishni takomillashtirish 245
Allaniyazova Bibigul Sarsenbay qizi

Boshlang'ich sinflarda ona tili va o'qish savodxonligi darslariga kreativ fikrlash asosida tayyorlash 248
Botirova Jumagul Chori qizi

Boshlang'ich sinflarda fanlarni o'qitish metodikasini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishni boshqarishni takomillashtirish.. 254
Kaypova Gulnara Muratbaevna

Umumta'lim maktablarida tabiiy-ilmiy savodxonlik ko'nikmalarining rivojlantirish masalalari 257
Davletova Hamida Xasan qizi

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini ma'naviy axloqiy ruhda tarbiyalashning psixologik jihatlari....................... 261
Fayzullayev Ermat Majidovich, Ortiqova Mashxura

Orkestr va ansambllarning fan sifatidagi o'rni va tarbiyaviy ahamiyati 265
Fayzullayev Ermat Majidovich

Maktab fizika darslarida interaktiv dasturlar va simulyatorlardan foydalanish metodikasi.......................... 269
Xayriddinova Malikaxon Qodirxon qizi

Musiqada midi musiqiy cholg'ularning raqamli interfeysi 274
Omonov Xasanxon Sulaymonovich

Karyera o'sishida gender tafovvutlarning ahamiyati 277
Yulchiboyeva Nazokatxon Iqboljon qizi

Bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kreativlik sifatlarini rivojlantirishga ta'sir etuvchi pedagogik omillar 283
Omonov Xasanxon Sulaymonovich, Normuradova Nafisa Kuchkarovna

Maktabgacha yoshdagi bolalarning ekologik tarbiyasi – ijtimoiy pedagogik muammo sifatida 287
Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Marjona Atoyeva Ismat qizi

Ilk yoshdagi bolalar psixologiyasi va rivojlanish xususiyatlari 291
Kayumova Nargiza Mirziyatovna, Ne'matjonova Gulzira Ne'matjon qizi

Jadid pedagogik tafakkurida "o'qituvchi" fenomeni 294
Xushbokov Oybek Uralovich

Maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida savol berish malakalarini shakllantirish 296
Erhanova Nasiba Absayitovna

Musiqiy ta'limda xalq va zamonaviy qo'shiqlar vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning etnomadaniy komponentlarni shakllantirish 298
Qurbanova Muslima Shavkatbek qizi

Umumta'lim maktablari o'quvchilarida tadbirkorlik ko'nikmalarini tarkib toptirish metodikasi (biologiya fani misolida) 300
Akmalova Farida Dilmurod qizi

Maktabgacha ta'limda adaptiv ta'lim texnologiyalari yordamida bolalar ijodkorlik ko'nikmasini shakllantirish mazmuni 304
To'xliboyeva Zuxra Abdumutal qizi

Maktabgacha yoshdagi iqtidorli bolalar bilan ishlashda ta'lim texnologiyasi 308
Xudoyberdiyeva Durdona Baxodir qizi

Pedagogik-psixologik qarashlarda otaning oiladagi o'rni haqidagi tasavvurlarni shakllantirish dinamikasiga oid fikrlar talqini 311
Karshiyeva Dilafruz Suyunovna, Maxamatova Munisa Mamirzo qizi

Boshlang'ich sinf o'quvchilariga ingliz tilini o'qitishning nazariy va amaliy asoslari 314
Axmatqulova Maxfuza Shuhrat qizi

Integrativ yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarda interpersonal intellekt ko'nikmalarini rivojlantirish ... 318
G'ulomova Oychehra No'monjon qizi

Etnomadaniy qadriyatlarni integratsiyalashgan ta'lim jarayonida maktabgacha yoshdagi bolalarga singdirishning samarali yo'llari 321
G'ulomxo'jayeva Mushtariy Elmurod qizi

Boshlang'ich sinf ona tili darslarida grafik organayzerlardan foydalanish 324
Iroda Isroilova

Buxoro iqlimi va tabiiy resurslaridan samarali foydalanish: ekologik va fizik-geografik yondashuv 329
Mardonova Saodat Muzaffarovna

Effective Traditional and Innovative Approaches in English Language Teaching: Evidence From EFL Classrooms 333
Yuldoshev Khaydarbek

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining lug'at boyligini rivojlantirishda lingvopedagogik yondashuvning nazariy-metodologik asoslari 336
Allayarova Sojida Umirzakovna

Механизмы использования цифровых педагогических технологий для обеспечения непрерывности образовательного процесса учащихся начальных классов в условиях длительного лечения 339
Турсунова Д. З., Холлиева Н. Х.

MAKTABGACHA TA'LIMDA ADAPTIV TA'LIM TEXNOLOGIYALARI YORDAMIDA BOLALAR IJODKORLIK KO'NIKMASINI SHAKLLANTIRISH MAZMUNI

To'xliboyeva Zuxra Abdumutal qizi
Andijon davlat pedagogika instituti tayanch doktoranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tizimida adaptiv ta'lim texnologiyalari orqali bolalar ijodkorlik ko'nikmasini shakllantirishning nazariy asoslari, pedagogik yondashuvlari va amaliy tatbiqi masalarini tahlil qilingan. Adaptiv ta'lim – shaxsga yo'naltirilgan pedagogik yondashuv, bolaning individual rivojlanish sur'ati, qiziqishlari, kognitiv va ijtimoiy – emotsional imkoniyatlariga moslashtirilgan ta'lim jarayonini tashkil etishni nazarda tutadi. Mazkur maqolada mahalliy va xorijiy ilmiy manbalar tahlil qilinib, adaptiv yondashuv maktabgacha yoshdagi bolalarda kreativ fikrlash, ijodkorlik, mustaqil qaror qabul qilish va o'rganishga bo'lgan motivatsiyani oshirishda samarali ekanligi ta'kidlangan. Maqolada pedagogik amaliyotda adaptiv ta'lim texnologiyalarini joriy etish bo'yicha tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: adaptiv ta'lim texnologiyalari, maktabgacha ta'lim, shaxsga yo'naltirilgan pedagogika, individual rivojlanish, ijodkorlik, divergent fikrlash.

Abstract: This article analyzes the theoretical foundations, pedagogical approaches, and practical implementation issues of developing creativity skills in preschool children through adaptive learning within the preschool education system. Adaptive learning is a learner-centered pedagogical approach that involves organizing the educational process in accordance with the child's individual pace of development, interests, cognitive abilities, and socio-emotional capacities. The article analyzes domestic and international scholarly sources and emphasizes the effectiveness of the adaptive approach in enhancing creative thinking, creativity, independent decision-making, and learning motivation in preschool-aged children. The article also provides recommendations for implementing adaptive learning mechanisms in pedagogical practice.

Key words: adaptive learning, preschool education, learner-centered pedagogy, individual development, creativity, divergent thinking.

Аннотация: В данной статье анализируются теоретические основы, педагогические подходы и вопросы практического применения формирования творческих навыков у детей дошкольного возраста посредством технологий адаптивного обучения в системе дошкольного образования. Адаптивное обучение представляет собой личностно-ориентированный педагогический подход, предусматривающий организацию образовательного процесса с учётом индивидуального темпа развития ребёнка, его интересов, когнитивных и социально-эмоциональных возможностей. В статье анализируются отечественные и зарубежные научные источники, подчёркивается эффективность адаптивного подхода в развитии креативного мышления, творческих способностей, самостоятельного принятия решений и мотивации к обучению у детей дошкольного возраста. Также в статье представлены рекомендации по внедрению технологии механизмов адаптивного обучения в педагогическую практику.

Ключевые слова: адаптивное обучение, дошкольное образование, личностно-ориентированная педагогика, индивидуальное развитие, творчество, дивергентное мышление.

KIRISH

Globallashuv jarayonida Yangi O'zbekistonda ta'limga e'tibor jadal suratlar bilan rivojlanib bormoqda. Turli metod va ta'lim texnologiyalarining o'quv faoliyatiga tadbiq qilinishi ham pedagog-tarbiyachidan ham boladan o'ziga xos e'tiborni talab qiladi. Samarali ta'limni yo'lga qo'ya olishda turli yondashuvlar va ta'lim texnologiyalari o'z o'rnida integratsiya hamda interaksiyani taqozo etadi. Integratsiya deganda biz alohida elementlarning bir butunga birlashishini tushunsak, interaksiya esa elementlarning o'zaro ta'sirini anglatadi. Albatta bu o'rinda adaptiv ta'limning o'rni va ahamiyati beqiyosdir.

Adaptiv ta'lim - bu o'rganish shakli bo'lib, unda ta'lim oluvchiga birinchi navbatda tashxis qo'yiladi, ya'ni uning ehtiyojlari individual yondashgan holda o'rganiladi, so'ngra ehtiyojni inobatga olgan holda ta'lim mazmuni shakllantiriladi, moslashtiriladi, faoliyat strategiyasi belgilab olinadi. Adaptiv ta'limning elementlari barcha dasturlarga mos kelishi alohida e'tiborni tortadi. Diagnostik jarayon har bir bolaning boshlang'ich imkoniyatlarini, salohiyatini va qiziqishlarini aniqlab olishga yordam beradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Quyida adaptiv ta'limga olimlar tomonidan ta'rif va qarashlari o'ziga xos izoh va e'tiroflarni keltirib o'tsak Patsi Moskal, Don Karter va Deyl Jonson Adaptiv ta'lim- bu shaxsga yo'naltirilgan turli adaptiv texnologiyalarni o'z ichiga oluvchi ta'lim shaklidir[1;209].

Dobritsa V.P., Goryushkin E.I D – Adaptiv ta'lim – bu har bir talabgorni jalb qilish uchun eng samarali va shaxsga yo'naltirilgan ta'lim bo'lib, o'quv strategiyalarini aniq taqdim etuvchi o'qitish metodikasidir.[2;34]

M.V. Samofalova – Adaptiv ta'lim – murakkab algoritmlardan foydalangan holda ta'lim modellarini yaratishga imkon beruvchi adaptive texnologiyalar yordamida taqdim etiladigan faoliyat[3].

Dyachkov Dmitriy Borisovich, N.F. Dyachkova Elena Viktorovna, Golubnichiy Artyom Aleksandrovichlar – Adaptiv ta'lim – bu ixtisoslashtirilgan texnologiylardan foydalangan holda o'quvchilarni o'qitish usuli bo'lib, uning jarayoni har bir bola uchun individualdir.Bu tizim o'quvchilarga o'quv materialini mustaqil va o'z tezligida o'zlashtirish imkonini beradi va shu bilan o'quv materialini kafolatlangan o'zlashtirish bilan yakunlaydi[4].

Dr Katy Bloomning tarificha adaptiv ta'lim bu – ikki tomonlama yondashuv bo'lib, unda o'rganishdan avval o'qituvchilar samarali rejalashtirish orqali ta'lim olish uchun mumkin bo'lgan to'siqlarni aniqlaydilar, so'ngra o'qitish jarayonida doimiy ravishda baholash va mulohazalar asosida o'z ko'rsatmalarini o'zlashtiradilar va ta'lim jarayoniga o'quvchilarning ta'limiy ehtiyojlar javob beradilar.[5]

Bu o'rinda adaptiv ta'limning afzalliklari haqida ham mulohazalar yuritish joiz deb bilamiz, chunki bu individual bolaning ehtiyojlariga yo'naltirilgan va tarbiyachi-pedagogdan mustaqil ravishda bajarishi mumkin bo'lgan shaxsiy o'quv rejasini taqdim etishga imkon beruvchi kuchli vositadir. Barcha tarbiyalanuvchilarning muvaffaqiyat qozonish imkoniyatini taqdim etib, ularni muhim tushunchalarni o'zlashtirishi uchun kerakli sharoitlarni yaratadi - deya ta'kidlaydi Britaniyaning "Initial Teacher Training and Early Career Framework" (ITTECF) dastur loyihachilari.

Shuni alohida ta'kidlash joizki, bolalarning ta'lim jarayonida ehtiyojlarini inobatga olgan holda faoliyatini tashkil etishda ortiqcha, ya'ni bolaga og'ir keladigan vazifa, topshiriqlar yuklamasdan qondirish, masalan, yaxshi ishlab chiqilgan resurslardan foydalanish, bolalarning mavjud bilimlari bilan bog'lashni rejalashtirish yoki qo'shimcha o'qitishni qiziqarli adaptiv texnologiyalar asosida tashkil etish maqsadga muvofiqdir. Bu o'rinda albatta rivojlanish markazlarining o'rni ahamiyatlidir chunki, "rivojlanish markazlari ta'lim, rivojlantiruvchi, o'qitish, rag'batlantiruvchi, uyushgan, kommunikativ funksiyalarni bajarishi kerak. Eng muhimi, ular mustaqillikni rivojlantirish ustida ishlashlari kerak, bolalar va kattalar o'rtasidagi o'zaro munosabatlarning shaxsga yo'naltirilgan ta'limga asoslangan bolaning tashabbusini rag'batlantirishi zarur"[1] deya ta'kidlaydi M.E.Xallokova o'z ilmiy izlanishlarida.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda adaptiv ta'lim yordamida bolalarning ijodkorlik ko'nikmasini shakllantirishning mazmunini aniqlash maqsad qilingan. Tadqiqot metodologiyasi sifatli tadqiqot yondashuviga asoslangan bo'lib, unda kuzatuv, suhbat va so'rovnoma metodlari uyg'unlikda qo'llanildi. Ushbu yondashuvlar orqali tadqiqot ishtirokchilari bo'lgan – bolalar, tarbiyachi-pedagoglar hamda ota-onalarining faoliyati, qarashlari va tajribalari real muhitda chuqur tahlil qilindi.

Tadqiqot doirasida dastlab Namangan viloyatidagi 9- sonli DMTTdagi tayyorlov guruh tarbiyalanuvchilari ta'limiy faoliyatlardagi ishtiroki hamda tarbiyachi-pedagoglarning faoliyatlarni qanday tashkil etishi bevosita kuzatuv usuli yordamida o'rganildi. Kuzatuvlar oldindan ishlab chiqilgan mezonlar asosida haftasiga ikki marta 25 daqiqalik faoliyatlar davomida olib borildi. Kuzatuv jarayonida bolalarning mustaqil fikr bildirishi, yangi g'oyalarni ilgari surishi, tasviriy san'at, yasash, hikoya to'qish kabi ijodiy faoliyatlarda ishtiroki, o'zaro hamkorlik qobiliyati va yangilikka intilish darajasi, o'zlashtirish imkoniyatlarini baholandi. Har bir holatda kuzatuvchi tomonidan maxsus jurnallarga bolalarning xatti-harakatlari, qiziqishlari va ijodiy faollik darajalari qayd etildi.

1 Maktabgacha ta'lim tashkilotida rivojlanish markazlarini samarali tashkil etish bo'yicha Metodik tavsiyalar M.E.Xallokova FarDU katta o'qituvchisi, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori(PhD) N.R.Omonjonova (Xaydaraliyeva) FarDU talabasi

Bundan tashqari, tadqiqotning sifatli jihatini chuqurlashtirish maqsadida faoliyat yuritayotgan tarbiyachi-pedagoglar bilan suhbatlar tashkil etildi. Suhbat jarayonida faoliyatlarni tashkil qilishda moslashuvchanlik muhitin yaratishda:

- differensial topshriqlar tayyorlanishi;
- o'yin faoliyatlari bir nechta darajalarga ajratilishi;
- markazlardagi faoliyatlar bolalarning ehtiyojlariga qarab o'zgartirib borilishi;
- ijodiy topshiriqlar har bir bola uchun individual murakkablikda taqdim etilishi;

kabi muhimligi ta'kidlanib, bolalarning ijodiy rivojlanishida muhim hisoblangan omillar, samarali deb topilayotgan faoliyat shakllari hamda passiv ishtirok etayotgan bolalarni faollashtirish usullari haqida bo'ldi. Olingan javoblar yozib olinib, tematik kontent tahlil orqali tizimlashtirildi va amaliy tajribaga asoslangan qimmatli ma'lumotlar ajratib olindi.

Shuningdek, tadqiqotda adaptiv ta'lim jarayonida ota-onalar va bolaning uy muhiti asosiy omil bo'lib, tarbiyalanuvchilarning ota-onalari ishtirokida suhbatlar tashkil qilindi. Adaptiv ta'lim mazmuni ba'zi bir ota-onalar uchun yangilik ekanligi aniqlanib, Har bir bola turlicha rivojlanishi, majburlash emas, erkin tanlov muhimligi, boladagi ijodkorlik ko'nikmalarining shakllanishi vaqt talab qilishi, asta-sekin namoyon bo'lishi, vazifalar osondan murakkab qarab borilishi,bu jarayonda, albatta ota-onalarning hamkorligi muhim ekanligi tushuntirildi. Suhbat yakunida maxsus tayyorlangan so'rovnomalar ham o'tkazildi. Ushbu so'rovnomalar bolalarning kundalik hayotdagi ijodiy faolligi, ijodiy faoliyatga qiziqishini qo'llash, haqidagi subyektiv baholarni o'rganishga qaratilgan edi. So'rovnomalar 10 ta yopiq va ochiq savollardan iborat bo'lib, natijalar statistik tahlil asosida guruhlab chiqildi va ularning asosida umumiy xulosalar shakllantirildi

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot davomida kuzatuv, suhbat va so'rovnoma metodlari asosida to'plangan ma'lumotlar tizimli tarzda tahlil qilindi. Olingan natijalar bolalarning ijodiy ko'nikmalarining rivojlanish darajasi va adaptiv ta'lim yondashuvi asosida olib borilayotgan faoliyatlar o'rtasidagi bevosita bog'liqlikni ko'rsatdi.

Kuzatuv natijalari shuni ko'rsatdiki, adaptiv ta'lim yondashuvi asosida tashkil etilgan faoliyatlarda muntazam qatnashayotgan bolalar mustaqil fikrlash, yangi g'oya ilgari surish va erkin ijodiy faoliyatda qatnashishda yuqori faollik namoyon qilgan. Xususan, ijodiy topshiriqlarda (rasm chizish, qurish-yasash, hikoya to'qish) qatnashayotgan bolalarda yangilikka intilish va estetik didning shakllanishi kuzatildi. Bolalarning ko'pchiligi o'zaro hamkorlikda ishlashga moyil bo'lib, guruhli ijodiy faoliyatlarda faol ishtirok etgan.

Suhbatlar natijalariga ko'ra, tarbiyachilar bolalarning ijodiy salohiyati ochilishi uchun mos psixologik muhit va individual yondashuv muhimligini ta'kidladilar. Ularning fikricha, bolalarning tabiiy qiziqishi va eksperimentatsiyaga bo'lgan ehtiyoji ijobiy rag'bat bilan qo'llab-quvvatlansa, ijodiy rivojlanish ancha tezlashadi. Suhbat ishtirokchilari shuningdek, passiv ishtirok etayotgan bolalar bilan ishlashda dramatizatsiya, erkin rolli o'yinlar va integratsiyalashgan faoliyat turlarining samarali ekanini ta'kidladilar.

So'rovnoma natijalari statistik tahlil qilinar ekan, ota-onalar va tarbiyachilar tomonidan bolalarning ijodiy rivojlanishida ijobiy siljishlar qayd etilgan. Rivojlantiruvchi markazlarga qatnashuvchi bolalarning 80% dan ortig'ida tasavvur kengligi, nutqiy ifoda erkinligi va o'z fikrini asoslash ko'nikmalari ijobiy yo'nalishda o'zgarish qilgan.

Kuzatuvlar va suhbat natijalari bir-birini to'ldirib, so'rovnoma orqali olingan subyektiv baholarni tasdiqladi. Ushbu holatadaptiv ta'lim bolalarda ijodiy fikrlashni rag'batlantirish va erkin ifoda muhitini yaratishdagi ahamiyatini ochib berdi. Shuningdek, o'quv dasturlarining mazmunan boy va metodik jihatdan qiziqarli tashkil etilishi bolalarning faoliyatlarga ongli va faol munosabatda bo'lishiga xizmat qilmoqda.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari adaptiv ta'lim asosida olib borilayotgan faoliyatlar bolalarning ijodiy salohiyatini ochishda muhim omil bo'lib xizmat qilayotganini isbotladi. Rivojlantiruvchi muhit, pedagogik yondashuvlar va oilaviy qo'llab-quvvatlashning uyg'unligi natijasida bolalarning ijodkorlik darajasida sezilarli o'sish kuzatildi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, adaptiv ta'lim maktabgacha yoshdagi bolalar ijodkorligini rivojlantirishning zamonaviy, ilmiy asoslangan va yuqori samarali yondashuvi sifatida e'tirof etiladi. Ushbu yondashuv bolaning qiziqishiga mos faoliyatni tanlash, ijodiy topshiriqlarning variantliligi, individual yondashuvning ta'minlanish, moti-

vatsion muhit yaratilishi orqali har bir bolaning tabiiy ijodiy imkoniyatlarini maksimal darajada namoyon qilish imkonini beradi. Shuning uchun adaptiv ta'limni metodik jihatdan to'g'ri tashkil etish, tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyasini oshirish va oila – MTT hamkorligini mustahkamlash bolalar ijodiy rivojining garovi hisoblanadi.

Foydalangan adabiyotlar ro'yxati:

1. Patsi Moskal, Don Karter va Deyl Jonson: Adaptiv ta'lim haqida bilishingiz kerak bo'lgan 7 narsa" EDUCAUSE Education Initiative (ELI), 4.01. 2017. 209-bet
2. Dobritsa V.P., Goryushkin E.I. Ta'limda intellectual moslashuvchan platformani qo'llash // Auditoriya "Kursk davlat universiteti", 2019. – 1 (21) 34-bet
3. M.V. Samofalova Janubiy federal universiteti Rostov-na-Donu, Rossiya Adaptive learning as a new educational technology]
4. Dyachkov Dmitriy Borisovich, xakas davlat N. F. Katanov nomidagi universitet, Abakan, Rossiya Dyachkova Elena Viktorovna, 1-sonli o'rta maktabning biologiya va kimyo o'qituvchisi, G. Chernogorsk, Rossiya Golubnichiy Artyom Aleksandrovich, ilmiy rahbar, katta Povtias kafedrasi o'qituvchisi, xakas davlat universiteti N. F. Katanov nomidagi, Abakan shahri, Rossiya adaptiv o'rganish texnologiyasini ko'rib chiqish va tahlil qilish
5. https://nationalcollege.com/news/what-is-adaptive-teaching-and-why-is-it-so-important

13.00.00	Pedagogika fanlari
13.00.01	Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02	Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03	Maxsus pedagogika
13.00.04	Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05	Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06	Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07	Ta'limda menejment
13.00.08	Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09	Ijtimoiy pedagogika
07.00.00	Tarix fanlari
19.00.00	Psixologiya fanlari
01.00.00	Fizika-matematika fanlari
02.00.00	Kimyo fanlari
03.00.00	Biologiya fanlari
09.00.00	Falsafa fanlari
10.00.00	Filologiya fanlari
11.00.00	Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №2(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C–5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.